

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ν. ΖΗΝΩΝ

Η Τουρκία δεν είναι πια ο σταθερός και προβλεπτός εταίρος της Δύσης

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
antigoni.drousioutou@phileleftheros.com

Υπηρετήσε στο Υπουργείο Εξωτερικών όλες τις μετά τον Μακάριο κυβερνήσεις, έξι Προέδρους της Δημοκρατίας. Μετά από 39 χρόνια ο πρέσβης Αλέξανδρος Ν. Ζήνων, γενικός διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών, κλείνει την πόρτα της διπλωματίας και κρατά ανοικτές νέες επιλογές. Ξεκίνησε όταν το Κυπριακό μονοπωλούσε ως θέμα τη διπλωματία. Καθοριστική ήταν η ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, άνοιξε τους ορίζοντες της γνώσης και της θεματολογίας. Τα σημαντικά γεγονότα της σταδιοδρομίας του θα καταγράψει στο βιβλίο που ετοιμάζει για σκοπούς αρχείου.

-Τι κρατήσατε από την πρόσφατη επίσημη επίσκεψη του Προέδρου της Αιγύπτου Αμπνέλ Φατάχ Αλ Σίσι και την Τριμερή;

-Όλοι οι Κύπριοι Πρόεδροι είχαν πάει στην Αίγυπτο αλλά ήταν η πρώτη φορά που μας επισκέφτηκε Αιγύπτιος Πρόεδρος και αυτό έχει τη σημασία του. Η Αίγυπτος είναι χώρα προτεραιότητας στην εξωτερική μας πολιτική, πέραν του ότι έχουμε ιστορικούς δεσμούς, είναι γηέπιδα χώρα του αραβικού κόσμου και της περιοχής, έτσι οπδήποτε συμβαίνει στην Αίγυπτο μας επηρεάζει άμεσα. Το 2013, όταν ανέλαβε την προεδρία της χώρας ο Πρόεδρος Σίσι, ο υπουργός Εξωτερικών κ. Κασουλίδης

Επιμένουμε η Τουρκία να πάψει να έχει λόγο, άμεσα ή έμμεσα, στα θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας της Κύπρου

ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος υπουργός που επισκέφτηκε το Κάιρο μετά την αποχώρηση του Μόραϊ και ο Πρόεδρος Αναστασιάδης ήταν ο μόνος Ευρωπαίος ηγέτης που παρέστη στην τελετή εγκαθίδρυσης του Προέδρου Σίσι. Αυτό δείχνει το επίπεδο των σχέσεών μας. Με την Αίγυπτο έχουμε στενή συνεργασία στα θέματα ασφάλειας, τρομοκρατίας και μέσα στα πλαίσια της τριμερούς Κύπρου - Ελλάδας - Αιγύπτου υπάρχουν κοινά σχέδια, τα οποία βρίσκονται σε εξέλιξη για την αντιμετώπιση και άλλων κοινών προκλήσεων.

-Η «Διακήρυξη της Λευκωσίας» είναι σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο;

-Ναι, αναπτύσσουμε συνεργασίες σε θέματα θαλασσιού περιβάλλοντος, ιχθυοκαλλιέργειας, θέματα ελαιοκομίας, προστασίας πολιτιστικών θησαυρών, θέματα τουρισμού, αποδημίων, υγείας, καινοτομίας κ.λπ.

-Ο κύριος συνδετικός παράγοντας είναι η ενέργεια;

-Ναι, η ενέργεια ήταν το έναυσμα των τριμερών συνεργασιών, όπως και η ασφάλεια. Σύμφωνα με την Αμερικανική Γεωλογική Υπηρεσία, υπάρχουν στην Ανατολική Μεσόγειο 345 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια φυσικού αερίου, τα δικά μας, του Ισραήλ, Λιβάνου και Αιγύπτου. Η κάθε μια χώρα μόνη της δεν μπορεί να ανταποκριθεί με τα αποθέματά της στις ενεργειακές ανάγκες της περιοχής και της Ευρώπης, συνδυασμένα όμως μπορούν να παράσχουν εναλλακτική ενεργειακή ασφάλεια. Γι' αυτό η προοπτική μας είναι μέσα από αυτές τις συνεργασίες να διαδραματίσουμε αυτόν τον ρόλο.

-Συμφωνήσατε τη μεταφορά κυπριακού φυσικού αερίου από το «Αφροδίτη» στην Αίγυπτο;

-Ναι, υπάρχει κατ' αρχήν συμφωνία και τώρα πρέπει να καταλήξουμε στα τεχνικά, στον τρόπο με τον οποίο θα γίνει.

-Βέβαια το Ισραήλ συζητά μεταφορά του δικού του φυσικού αερίου με αγωγή μέσω της Τουρκίας.

-Ναι, υπάρχει αυτή η πρόθεση του Ισραήλ, εκείνο το οποίο μας ενδιαφέρει, αν θα γίνει κάτι τέτοιο, να είναι με πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων και αρμοδιοτήτων που έχει η Κύπρος με βάση τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας.

-Μα η Τουρκία δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας.

ΦΩΤΟ: ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΟΥΡΤΑΖΗΣ

Οι τριμερείς αναβάθμισαν τον ρόλο της Κύπρου

“Οι εταιρείες είναι διστακτικές, δεν θα ήθελαν η Τουρκία να εκμεταλλευτεί για πολιτικούς λόγους το γεγονός ότι ο αγωγός θα περνά από τα εδάφη της

-Δεν την έχει υπογράψει, αλλά έχει γίνει εθιμικό διεθνές δίκαιο και δεν μπορεί να την αγνοήσει. Η ουσία είναι ότι όταν επισκέφτηκε ο Πρόεδρος Αναστασιάδης την Ιερουσαλήμ, υπήρξε δέσμευση από πλευράς Ισραήλ ότι αν θα γίνει αυτός ο αγωγός, θα είναι με πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων της Κύπρου. Βέβαια, πέραν του κόστους υπάρχει και ένας άλλος παράγοντας που συνδέεται με την πολιτική απροβλεψιμότητα της Τουρκίας. Οι εταιρείες είναι διστακτικές, δεν θα ήθελαν η Τουρκία να εκμεταλλευτεί για πολιτικούς λόγους το γεγονός ότι ο αγωγός θα περνά από τα εδάφη της και είναι επίσης απρόθυμες να κάνουν μια επένδυση αυτού του μεγέθους σε κάτι για το οποίο υπάρχει νομική αβεβαιότητα.

-Συχνά βλέπουμε τις δεσμεύσεις να ανατρέπονται.

-Δεν υπήρξε κάτι από μεριά Ισραήλ που να ανατρέπει το τι ελέγχθη. Μπορεί να ακούγονται δηλώσεις από διάφορους Ισραηλινούς αξιωματούχους, αλλά εμείς ξέρουμε αυτά που μας είπε ο Πρωθυπουργός.

-Η Ιταλία θα αποτελέσει το επόμενο μέλος της συνεργασίας άμεσα σε Κύπρο, Ελλάδα και Αίγυπτο το 2018;

-Έχει όντως εκφραστεί ενδιαφέρον από την Ιταλία, ιδίως για θέματα ενέργειας, αλλά θα περιμένουμε να δούμε πώς θα συγκεκριμενοποιηθεί στην πορεία.

-Ταξίδι «αστραπή» στην Κύπρο πραγματοποίησε κι ο Πρωθυπουργός του Λιβάνου Σάιαντ Αλ Χαρίρι. Η Κύπρος παίζει σημαντικό ρόλο;

-Η Κύπρος θέλει να υπάρχει πολιτική σταθερότητα και ασφάλεια στον Λίβανο. Μας ενδιαφέρει στον βαθμό που μπορούμε να είμαστε χρήσιμοι, είτε ως κράτος μέλος της ΕΕ είτε ως κράτος με κάποιο ρόλο στην περιοχή. Τα τελευταία 4-5 χρόνια, λόγω των πολιτικών συγκυριών και των εξελίξεων στην περιοχή και της παρουσίας του Ιωάννη Κασουλίδη στο ηγδάλιο της εξωτερικής μας πολιτικής, ο ρόλος μας έχει συγκεκριμενοποιηθεί μέσω των τριμερών συνεργασιών που υλοποιήθηκαν μετά το 2013 με δική μας πρωτοβουλία. Παράλληλα αναβαθμίσαμε την συνεργασία μας σε θέματα άμυνας και ασφάλειας με το Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ηνωμένες Πολιτείες, αναδεικνύοντας εκείνα τα στοιχεία που μπορούν να μας καταστήσουν χρήσιμους ως παράγοντες σταθερότητας στην περιοχή.

-Όλα αυτά πόσο μας βοηθούν στο Κυπριακό ιδιαίτερα σήμερα, με μια Τουρκία με πολλαπλά

προβλήματα και πληγές, με την τουρκική λίρα να έχει ρεκόρ χαμηλό;

-Να σας το θέσω διαφορετικά. Σκεφτείτε πόσο αναβαθμισμένοι και πόσο πιο χρήσιμοι θα ήταν ο ρόλος της Κύπρου για την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην περιοχή. Τα τελευταία 4-5 χρόνια, λόγω των πολιτικών συγκυριών και των εξελίξεων στην περιοχή και της παρουσίας του Ιωάννη Κασουλίδη στο ηγδάλιο της εξωτερικής μας πολιτικής, ο ρόλος μας έχει συγκεκριμενοποιηθεί μέσω των τριμερών συνεργασιών που υλοποιήθηκαν μετά το 2013 με δική μας πρωτοβουλία. Παράλληλα αναβαθμίσαμε την συνεργασία μας σε θέματα άμυνας και ασφάλειας με το Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ηνωμένες Πολιτείες, αναδεικνύοντας εκείνα τα στοιχεία που μπορούν να μας καταστήσουν χρήσιμους ως παράγοντες σταθερότητας στην περιοχή.

-Το Κυπριακό όμως παραμένει άλυτο και οι φιλικές προς την Τουρκία χώρες τη στηρίζουν όπως πριν.

-Δεν θα το έλεγα. Δεν έχω ψευδαισθήσεις ότι η πολιτική ορισμένων χωρών μπορεί να αλλάξει από τη μια μέρα στην άλλη, αλλά σήμερα υπάρχουν διαφοροποιήσεις.

-Ζητήσαμε τη στήριξη της διεθνούς κοινότητας για να πιέσει την Τουρκία για λύση του Κυπριακού αλλά είχαμε ναυάγιο στο Κραν Μοντάνα.

-Δεν είναι θέμα πώση πίεσης δέχεται η Τουρκία, αλλά αν είναι επιδεκτική πιέσεων και σήμερα, λόγω και των εξελίξεων στο εσωτερικό της, είναι λιγότερο επιδεκτική πιέσεων από ό,τι στο παρελθόν.

-Σήμερα είναι πιο στενές οι σχέσεις της με τη Ρωσία.

-Υπάρχει μια συγκυριακή προσέγγιση, χωρίς όμως αυτό να έχει επηρεάσει τη θέση της Μόσχας στο Κυπριακό.

-Τι αναμένετε από την επίσκεψη Ερντογάν στην Ελλάδα;

-Επειδή δεν μιλούμε απευθείας με την Άγκυρα, σίγουρα είναι χρήσιμο να υπάρξει μεταφορά των απόψεών μας κατά τις συναντήσεις που θα έχει ο κ. Ερντογάν στην Αθήνα.

-Αποσκοπούμε σε κάποια κίνηση της Τουρκίας;

-Η Τουρκία θα πρέπει να αλλάξει την στάση της σε εκείνα τα θέματα που οδήγησαν στο ναυάγιο στο Κραν Μοντάνα ούτως ώστε να σημειωθεί πρόοδος. Ήθελε να διατηρήσει το δικαίωμα μονομερούς στρατιωτικής επέμβασης και μόνιμης παραμονής στρατευμάτων στην Κύπρο, έστω και με μειωμένους αριθμούς. Ο διεθνής παράγον αναγνωρίζει πλέον ότι το σύστημα εγγυήσεων του 1960 δεν μπορεί να διατηρηθεί.

-Όμως ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών στην έκθεσή του μιλά για έλλειψη πολιτικής βούλησης και από τις δυο πλευρές.

-Ο Γενικός Γραμματέας έχει ένα ρόλο να διαδραματίσει, αφού δεν είναι το τέλος της διαδικασίας, η οποία πρέπει να συνεχιστεί, και να διατηρήσει την εμπιστοσύνη των πλευρών.

-Υπάρχει διλήμμα λόγω εκλογών;

-Όχι, λόγω εκλογών, λόγω του ότι η Τουρκία δεν είναι έτοιμη να συνεργαστεί στο συγκεκριμένο θέμα που είναι το πιο σημαντικό. Έκανε λόγο για λύση εκτός των παραμέτρων των Ηνωμένων Εθνών, για σχέδιο Β. Ο Πρόεδρος Αναστασιάδης έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι είναι διατεθειμένος να συνεχίσει τη διαπραγμάτευση μέσα στα πλαίσια των παραμέτρων των Ηνωμένων Εθνών με επαρκή προετοιμασία για να υπάρχει προοπτική θετικής κατάληξης.

-Ο Ιανουάριος είναι μήνας αναμετρήσεων, πρώτα στα κατεχόμενα και μετά οι προεδρικές μας, βλέπετε να γίνεται κάποια κίνηση μετά τις εκλογές;

-Θα εξαρτηθεί, κυρίως από το τι θα προκύψει από τη διαδικασία στα κατεχόμενα. Αν φανεί ότι οι πολιτικές δυνάμεις που αντιπνθονται στη λύση θα ενισχυθούν, σίγουρα οι προοπτικές δεν θα είναι θετικές.

-Αυτό ισχύει και για τη δική μας πλευρά.

-Σημασία έχει πώς θα κινηθεί μετεκλογικά ο Πρόεδρος που να αναδειχθεί. Προεκλογικά, παντού και πάντοτε, λέγονται πολλά.

-Μεταξύ πρώτου και δεύτερου γύρου των Προεδρικών εγκαταλείπετε το Υπουργείο Εξωτερι-

Λυπούμαι που δεν εφαρμόστηκε η μεταρρύθμιση

-Ποια ανοικτά μέτωπα αφήνετε;

-Ανοικτά μέτωπα πάντα υπάρχουν στο υπουργείο, απλά εγώ είχα την απυχία να παραλάβω πολλά διότι ανέλαβα άμεσα μετά την κρίση και έπρεπε να ήμουν ο κακός που θα εφάρμοζε την πολιτική λιτότητας του μνημονίου.

-Το πρόβλημα της υποστελέχωσης πρεσβειών;

-Παραμένει. Από το 2009 έχουμε να κάνουμε προσλήψεις και τώρα για 8 θέσεις έχουμε πέραν των χιλίων αιτήσεων. Υπάρχουν ανάγκες στελέχωσης αλλά εξαρτάται από το Υπουργείο Οικονομικών.

-Τι δεν καταφέρατε να κάνετε;

-Λυπούμαι που δεν κατάφερα την εφαρμογή της μεταρρύθμισης όπως τη συμφωνήσαμε με τους Βρετανούς ειδικούς και εργαστήκαμε πάνω από ένα χρόνο για να καταλήξουμε. Εμείς, ως υπουργείο, εφαρμόσαμε αυτά που δεν χρειαζόμασαν απόφαση της Βουλής ή Υπουργικού Συμβουλίου, αλλά το μεγαλύτερο μέρος που συνεπάγεται και θεσμικές αλλαγές δυστυχώς δεν εγκρίθηκε από τη Βουλή.

-Ποιο θεωρείτε επίτευγμά σας;

-Η δουλειά είναι συλλογική, δεν είναι δικά μου επιτεύγματα. Εκείνο το οποίο θεωρώ ως επίτευγμα ήταν ο τρόπος που χειριστήκαμε την κρίση του Λιβάνου το 2006. Καταφέραμε, αυτοσχεδιάζοντας, να διαχειριστούμε 65 χιλιάδες κόσμο. Πήραμε συγχαρητήρια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με κάλεσαν στις Βρυξέλλες για να τους δείξω τα σχέδιά μας... που δεν υπήρχαν.

-Η διπλωματία τα 39 αυτά χρόνια άλλαξε;

-Ναι. Μπήκα στο υπουργείο το 1979, πέντε χρόνια μετά την εισβολή, το Κυπριακό ήταν σε μεγάλο βαθμό το μόνο μας θέμα. Μετά την ένταξή μας στην ΕΕ το 2004 αναγκαστήκαμε να ξανοιχτούμε προς όλες τις κατευθύνσεις, σε όλα τα θέματα. Όταν επέστρεψα το 2005, ανέλαβα διευθυντής Διευθύνσεως Ευρωπαϊκών Υποθέσεων. Το διάβασμα που έκανα δεν το είχα κάνει ούτε στο Πανεπιστήμιο.

κών μετά από 39 χρόνια;

-Ναι, υπηρέτησα όλες τις μετά Μακάριο Κυβερνήσεις, έξι Προέδρους της Δημοκρατίας.

-Με τι σκέψη θα κλείσετε την πόρτα του Υπουργείου Εξωτερικών;

-Ότι, αν είχα να ξεκινήσω από την αρχή, πάλι το ίδιο θα επέλεγα.

-Όταν αναλάβατε γενικός διευθυντής του υπουργείου, μου είχατε πει ότι φιλοδοξία σας ήταν να παραδώσατε ένα υπουργείο καλύτερο, στο οποίο να εμπνευσθούν συνθήκες αξιοκρατίας, αντικειμενικότητας, νομιμότητας.

-Νομίζω ότι πετύχθηκε σε μεγάλο βαθμό, ιδίως στο θέμα των τοποθετήσεων και μεταθέσεων.

-Οι διορισμοί με παρεμβάσεις εξακολουθούν να γίνονται.

-Το λέω έντιμα ότι όσες προαγωγές ή άλλες διαδικασίες προσλήψεων έκανα, σε μένα προσωπικά κανείς δεν έχει παρεμβεί.

-Μπορεί οι παρεμβάσεις να έγιναν σε πιο υψηλό από σας επίπεδο;

-Αυτό δεν μπορώ να το ξέρω, αλλά δεν μου είπε ποτέ ο υπουργός για τον άλφα ή βήτα.

-Για τις πρόσφατες μεταθέσεις ακούστηκαν παρεμβάσεις.

-Μην πιστεύετε ότι δημοσιεύουν ορισμένες εφημερίδες. Ο κάθε λειτουργός δηλώνει 3 επιλογές, έχουμε Επιτροπή που συμβουλεύει τον υπουργό και το ποσοστό ικανοποίησης κυμαίνεται από 75% με 100%. Υπάρχει πλήρης διαφάνεια.

-Όταν γίνονται μεταθέσεις προ εκλογών...

-Σας είπα, μην πιστεύετε τι γράφουν κάποιες εφημερίδες. Οι μεταθέσεις συνήθως κοινοποιούνται στους επηρεαζόμενους Φεβρουάριο - Μάρτιο, φέτος έγιναν νωρίτερα μετά το αίτημα της συντεχνίας των διπλωματών να γίνουν έγκαιρα για να μπορέσουν οι διπλωμάτες να εγγραφούν στα παιδικά τους στα σχολεία στις χώρες που θα πάνε κ.λπ. Ο νέος υπουργός Εξωτερικών, που θα αναλάβει την 1η Μαρτίου, δεν θα έχει άμεση προτεραιότητά του τις μεταθέσεις, γι' αυτό αποφασίστηκαν λίγο νωρίτερα. Ορισμένες πρεσβείες με ειδικό πολιτικό ενδιαφέρον όπως είναι η Ουάσινγκτον, το Λονδίνο και η Αθήνα έμειναν να τις κάνει η Κυβέρνηση που θα προέλθει από τις εκλογές.

-Εσάς ποιος θα σας διαδεχτεί;

-Εκείνος τον οποίο θα αποφασίσει ο νέος υπουργός Εξωτερικών.